

Що ми знаємо про Швайцарію? Переважно буде відповідь: світові банки, смачний шоколад, мальовничі гірські пейзажі і ще, може, згадають про нейтралітет країни. Зате, на жаль, в Україні мало знають про державний устрій цієї країни, її народ, традиції і повсякденне життя. Якраз про це у розмові із швайцарцем українського походження, журналістом-міжнародником, художником і картуністом, фотографом Любомиром Т. Винником.

–Пане Любомире, що можна знайти спільного між Україною та Швайцарією?

–Порівнювати Україну зі Швайцарією чи взагалі із Західною Європою, є швидше справою точки зору. У вас є свої цінності, а в нас – свої. Ви нарікаєте на низькі зарплати і високі ціни, на розбиті дороги і понижені будинки. Воно так і ми, іноземці, це помічаємо. Але ви маєте те, що ми вже давно втратили: прекрасних жінок і чудову їжу, здорову сім'ю. Наприклад. Прогулюючись українським містом, можна милуватись українками. Вони такі гарні, вишукані, так майстерно вміють підкреслити свою вроду. А коли заговориш до них, то вони посміхнуться, поговорять... Швайцарські жінки зовсім інші. Наприклад студентки: одягнуті недбало, важко впізнати чи це хлопець, чи дівчина. Вони тобі не посміхнуться, не заговорять, до чоловіків відносяться з упередженням. Така мода прижилась на цілім Заході. Це складова частина феміністичного античоловічого фронту. Він, між іншим, пересувається щораз ближче і до вас.

І взагалі люди в Україні привітніші. Звичайно, є також прикрі винятки. Зустрічаються такі, які з найменшого приводу можуть бути відкрито агресивні, деякі люди схильні відразу до силових розв'язань. У нас це велика рідкість, не дивлячись на те, що кожен живе своїм власним життям. В ресторані, наприклад, офіціант привітний, але переважно так би сказати, службово. Це належить до його роботи, тому не стане розмовляти з клієнтом. До речі, треба бути обережним у розмові з офіціантом - жінкою. Якщо хочеш зробити їй комплімент, то найперше треба сказати: "Яка ж ви інтелігентна", - і це їй сподобається, але в жодному разі не починати з: "Яка ви красива", - бо це може бути сприйняте як сексуальне домагання. Українцям характерна родинність і приятельство. У нас не прийнято запрошувати когось до себе додому, бо це зобов'язує людину, якби до реваншу. Тому зустрічі відбуваються на "нейтральному ґрунті", в ресторані, де кожен сам за себе платить. У нас не прийнято телефонувати до когось після 21.00, а ті, хто живе в багатоквартирних будинках, не користають з ванни чи душу після 22.00, щоб не заважати галасом сусідам. Що вважаю за цілком слушне.

У вас смачна і здорова їжа. У нас, та й не тільки у нас, а в цілій західній Європі – жах. Там стільки хімії, що нічого справжнього майже вже нема. Наша земля зіпсована пестицидами, штучними добривами, і.т.д. Це все переходить в харчі, які їмо щодня. Тому східноєвропейські сільськогосподарські продукти, які рідко дістаються до наших

крамниць, розхапують люди на місці.

Є в Україні певні недоліки у спілкуванні, на відміну від Заходу. До кого б не зателефонував, ніхто не відрекомендується. Всюди одна відповідь: “Ало”. А коли питаю, куди задзвонив, починається безглузда дискусія. Цей елементарний брак виховання класифікую як фатальну неввічливість у відношенні до того, хто дзвонить чи навпаки. Тому відкладаю відразу слухавку, якщо хтось дзвонить, не представляючись. Гірше є, коли я дзвоню в Україну, навіть десь офіційно, і чую тільки оте “ало”. Тоді непорозуміння вже запрограмоване. Тому не уявляю як українці хочуть до Європи, коли з маніяцькою впертістю дотримуються цих, малокультурних канонів “спілкування”. Може хтось це вважає за дрібничку, але з дрібничок складається цілість і ви самі собі і нікому іншому, абсолютно непотрібно ускладнюєте життя.

–Україна зараз переживає складні економічні часи. Мільйони наших громадян подалися до Європи на заробітки. Мабуть і в Швай-царії їх не бракує?

–У нас заробітчани з України радше мало, а ці, які прибули тисячами, це переважно молоді жінки, які тут повиходили заміж. Вони проблем заробітчанина не знають, бо приїжджають на все готове. Тому часто скоренько стаються дуже впевненими в себе і в свою нову жіночу понадвартість. Ідеальний матеріал для феміністичних лав. А взагалі, не так зараз легко і на Заході. Армія безробітних росте і в нас, також суспільно - політичний розвиток змінився на мінус. Наприклад – це підвищення пенсійного віку. Отже, майже до самої домовини треба буде працювати тоді, коли молоді і сильні ходять без роботи і не мають шансів планувати своє майбутнє. У нас і в Німеччині ця “інновація” буде вже зобов'язувати до 67 року життя! Причиною є також те (тепер ви будете дивуватись), що по розпаді СРСР західні профспілки втратили свою потенцію. Капіталісти, які раніше мали перед ними страх, що вони за допомогою Комінтерна здійснять переворот типу 1917 року, йшли на поступки. Парадокс, але дякуючи 5-й колонії Москви, на Заході той хижий капіталізм мав “людське обличчя”. І ось, відколи немає більше червоного кулака зі Сходу, капітал втратив страх перед роботягами і знову починає робити те, що робив на початку свого повстання 100 років тому: ти тільки робоча сила, знаряддя і мусиш бути вдячний працедавцеві за те, що він “дає” тобі заробити на життя. Від країни до країни це повернення хижого капіталізму має різні параметри і форми. Частково його тримає в ризах законодавство, Конституція та соціальна свідомість населення. Але найбільш брутальним він є, як це бачиться з західної перспективи, у вас та інших колишніх сателітах Московської імперії. Вони, ці олігархи - душевласники, “бізнесмени” з-під чорної зірки – це намацальна реінкарнація тих нових рабовласників. Сприяє їм, як залишок советської отрути, ще загальний правний нігілізм та низька свідомість громадян, які не знають, (а може й знати не хочуть?) що це значить респектувати власні закони. Такий колективний фаталізм дуже влаштовує новоспечених феодалів, цементує їхню середньовічну ментальність і претензію на “право” панування. Це сумно, хоча, дивлячись в історичному аспекті, також не нове, майже закономірне, інакше б не відбувалися кожних 200 років криваві революції, причиною яких переважно були соціальні несправедливості.

–А як у сфері журналістики?

–Швайцарські журналісти, між іншим, також мають проблеми із зайнятістю. В самому Цюріху є майже пів тисячі безробітних. Це багато як на малу Швайцарію. Великі концерни викупувають менші газети або роблять так звані фузії, тобто злиття, після яких десятки журналістів та технічний персонал звільняють. Причиною цього розвитку є також нові медіальні технології, дякуючи яким щораз менша кількість затруднених можуть виконувати щораз більше завдань.

–Ви давно виїхали з України. Якою зараз бачите свою Батьківщину?

–Мене печуть проблеми моєї втраченої Батьківщини. Я вже не раз говорив, що в Україні багато мегаталантів. Українці, мають величезні природні ресурси і невичерпний потенціал здібних і освічених людей. Біда тільки ось з тією національною свідомістю, брак якої заважає створенню нормальної національної держави, яка б могла бути у міжнародній спільноті рівною серед рівних. Тепер її вага є меншою від князівства Ліхтеншайн. Шкода! Якось я їхав потягом з Івано-Франківська до Львова і спостерігав як вздовж колії лежать запущені поля. Ці поля, на відміну від полів в Західній Європі, здорові і могли б закидати ту Європу високоякісними харчами, яких у нас вже нема. Тільки в цьому одному вимірі Україна має великі шанси статися тим, під чим її тут знають від століть: “Україна - хлібний кошик Європи”. І навіть не треба робити особливих реклам, бо це гасло відоме, його треба тільки знову пустити “в ротачію”. Питання, хто це має зробити? Я, на жаль, такого чи таких в сучасній Україні не бачу.

–Знаю, що у Швайцарії кожен громадянин зберігає зброю вдома. Чи ця традиція ще актуальна? І чи нема в тому небезпеки?

–Це 800–літня традиція малої альпійської країни. Звичайно, бувають різні випадки, як і всюди, але якщо дивитися на ситуацію статистично, то найбільше вбивств люди здійснюють за допомогою холодної зброї. Ще менше зі зброї службової, так званої “Ordonnanzwaffe” і зброї приватної. Але зараз багато шкоди роблять згадані вже тут феміністки та ліві партії, котрі добиваються заборони зброї в квартирах і віддання її до складування в арсеналах. Багато на цій ниві що прада не осягнули. Шеф департаменту (у нас нема міністерств, а тільки департаменти) оборони сказав, що хто хоче, той може віддати зброю до арсеналів. В результаті охочими були тільки тільки поодинокі особи. Тобто все, не дивлячись на відачайдушні зусилля противників, залишилось по- старому. Я також маю зброю. Швайцарія – це є збройна нейтральність, котра може захищатися і це було доказано у двох Світових війнах. У II Світовій війні Гітлер не чіпав Швайцарію тільки тому, що її окупація була б обійшлося йому дорожче, як величина території. Зрештою ціла, важко доступна, наприклад для розгорнутих танкових операцій, країна була перетворена на так звану “Reduit” - альпійську фортецію, здобуття якої силою принесло б великі матеріальні і людські втрати для гітлерівської Німеччини. В більшості це весь Альпійський масив, починаючи від австрійського кордону і аж до Женеви. Це сотні кілометрів тунелів, це тисячі замаскованих в недоступних скалах гармат, мінометів, замінованих мостів, гірських доріг, перевалів, і.т.д. Напад на Швайцарію не був би для німців такою “прогулянкою”, як здобуття скажімо Бельгії чи Франції.

–Чи у вас трапляються випадки хабарництва, особливо на вулиці, коли міліціонер домагається викупу за вчинене порушення?

–У нас щось таке неможливе. Якби трапився подібний випадок, то поліцай вже б ніколи не працював в поліції, не кажучи про тюремне і грошове покарання. І в нас покараним може бути не лише звичайний громадянин, але й міністр. Спізниться член уряду до запаркованого авта, буде платити так само грошову кару як кожен інший. Це зовсім не як у вас. Водії в Україні, як часто я це спостерігав (!) їдуть машиною як розбійники. Не звертають уваги на зебри, дорожні відводи, червоне світло, не прищеплюють себе ременем безпеки. І пішоходи теж не без вини: ігнорують світлофори, ідуть поперед автомобіля чи переходять у забороненому місці. А коли зробиш зауваження водієві-порушникові чи пішоходові, то він банально відповість, що всі так роблять. Ну, розумію, якщо всі, то й мають так, як всі хочуть – хаос. Бо поправити щось можна тільки тоді, якщо кожний сам почне від себе дотримуватись суспільних правил і законів.

–Чи пересічний громадянин Швейцарії знає про державу Україна?

–Знає, але мало, адже він живе за принципом, що чим більше знаю, тим тяжче є нести той тягар. В наших народних школах предмети історії чи географії не всюди вчать, надається пріоритет більш конкретним предметам, як ось математика, фізика, і.т.д. Тому на Заході також загальні знання громадян про інші країни переважно низькі. Американці, прикладово, вічно плутають Швайцарію зі Швецією, я сам отримував листи, які робили початково “подорож” до цієї скандинавської країни, а звідтіля нарешті до Швайцарії. На цьому тлі Україна виглядає мізерно, але це також тому, що в усіх історичних довідниках та енциклопедіях залишились і по нині вигідні Москві фальшиві інформації про те, що Україна це, буцімто, також Росія, але тільки південна і що українці – це російське плем'я. Цієї брехні, на жаль, жодні офіційні українські чинники ніколи ані простували, ані зборювали. То що має думати про українців пересічний швайцарський бюргер, коли до того всього бачить ще голову держави, який розмовляє іноземною мовою?

–Окремі україноненависники час від часу спекулюють на мовній проблемі, посилаючись на досвід Швайцарії. Чи можна співставити мовну ситуацію двох країн?

– Це, як каже українське прислів'я, так пасує, як сідло до свині. Вони знають лише про наявність чотирьох державних мов у цій країні і на тому їх “академічність” мабуть закінчується. Швайцарці розмовляють рідними мовами на своїх етнічних споконвіку теренах, тому кожна мова є державною. Якщо хтось переїжджає з одного кантону в інший, мусить опанувати ту мову. Це не примусово, але незнання мови ускладнює життя прибульця, котрий житиме в ізоляції. А це проблеми з документами, які ведуться мовою кантону, працевлаштуванням тощо. Наприклад кілька років тому я переїхав з німецькомовного кантону Цюріху в італомовний кантон Тессін і маю тепер багато незручностей, поскільки мої знання німецької тут ні до чого.

–Дивно, що в такій малій державі функціонує аж чотири мови...

— У 1291 році три центральні швейцарські кантони Урі, Швіц і Унтервальден з'єдналися для спільної боротьби проти Габсбургів, зробили це добровільно, як рівноправні. А Швайцарська прафедерація гарантувала кожному недоторканність його культури, менталітету і самобутності, звісно ж – конституційно. До того ж кожен кантон має власну Конституцію, податкову систему, парламент, поліцію. Таку ж систему має кожне місто чи село, тобто кожна адміністративна громада. Турист бачить це візуально: в кожному кантоні поліція має інші мундири, трамваї чи автобуси різного кольору, а під час їзди машиною дорожні знаки змінюються з німецьких написів на французькі, італійські чи ретороманські. Столицею для нього є не Берн, а головне місто кантону. Спроби перейняти цю політично-адміністративну систему іншими країнами виявився безуспішним.

— Було б цікаво дізнатися про мовну карту Швайцарії.

— Найбільшою мовою є німецька, якою розмовляє 17 кантонів, тобто 63,7% швайцарців. Чотири кантони користуються французькою (20,4%), по одному – італійською (6,5%) та ретороманською (0,5%). Три кантони двомовні – з німецькою і французькою. До цього ще слід додати багато діалектів, зокрема у німецькомовних кантонах. А ще у німецьких кантонах є локальна німецька (швіцертюч), хоча офіційною вважається німецька літературна. Німецькомовні швайцарці неохоче переходять на літературну, багато з них знають її заслабо, а гірські селяни переважно не знають взагалі. Протилежна ситуація у французькомовних кантонах. Там розмовляють чистою французькою. У одному кантоні (Graubonden) розмовляють ретороманською. Нею послуговуються лише 32 тисячі людей. Мова дуже мелодійна. Вона теж на рівних з іншими мовами. Навіть мають напис на грошах: "Banca Naziunala Svizra". Правда, цій мові загрожує забуття. Щораз менше людей розмовляють нею, бо витісняє німецька. Навіть не допомагають зусилля зі сторони держави порятувати її. Проблема переважно економічна, бо коли знаєш німецьку – можна легше отримати працю і шанси на кар'єру.

—А чи є в Швайцарії панівна мова?

— Нема жодної. У кожному кантоні своя мова є пануючою і ніхто не може нав'язати своєї, як це намагаються робити непрошені прибульці з півночі в Україні. Швайцарці знають щонайменше дві мови. Більше вимог до урядовців, банкірів, урядовців. Парламентариста не виберуть, якщо він не володіє трьома мовами країни – німецькою, французькою та італійською. Для порівняння: в Україні при владі президент та уряд, які не володіють державною мовою! Офіційною мовою швайцарської дипломатії є французька і без її знань не станеш дипломатом. Тут пригадую собі один гротесковий приклад. Якось я був в українському посольстві у Берні і згідно протоколу вітає гостей посол, його дружина і так далі по рангу. Привітавшись з послом, перейшов до його дружини, а вона мені "Здрасте". Я на мить втратив орієнтацію, бо не знав де знаходжусь, в посольстві якої країни? Тому оті розмови про "швайцарський мовний досвід" свідчать тільки про вербальне недоуцтво зацікавлених або свідоме перекручування фактів з метою підмурування власних новоколоніальних аспірацій.

Довідка. Любомир Т. Винник народився 7 травня 1943 року на Івано - Франкіщині. В

Україні закінчив середню школу, студію образотворчих мистецтв (м. Горлівка), морську школу в Одесі. У Швейцарії закінчив Інститут німецької мови ім. Гете. Будучи юнаком, почав співпрацювати (1958 - 1959р.) в газеті "Труд строителя" на шахті Горлівка – Глибока, де виконував фотографії, карикатури і писав на доручення редакції. У 1960 році вступив до морської школи в Одесі, а від 1962 і до 1965 р. проходив службу в Чорноморському флоті. Протягом цього часу малював та писав до флотських газет, зокрема грузинської газети "Советская Аджария" (Батумі). Мав індивідуальну виставку в Батумі, брав участь у виставках в Севастополі та Москві. 1966 - 1968 рр. - літпрацівник районної газети "Радянська Верховина" (Надвірна). Згодом співпрацює з обласною газетою "Прикарпатська Правда". В 1968 - 1970 рр. співпрацівник львівської газети "Вільна Україна" та кінокореспондент львівського телебачення. У вересні 1971 року емігрував до Польщі з приводу одруження з громадянкою цієї країни. Там працював журна-лістом у варшавському журналі "Stolica". Інтенсивно співпрацював з газетами та журналами "Polityka", "Perspektywy", "Za i Preciw", "Hejnal Marjacki", "Nasze zdrowie", сатиричним журналом "Szpilki". З жовтня 1973 року живе у Швейцарії. Після початкових труднощів життя в новому оточенні працює на посадах журналіста, ілюстратора, дизайнера, карикатуриста, фотографа, відеорепортера і перекладача для швейцарської преси, телебачення та рекламних агенцій. За дорученням редакцій часто бував у закордонних відрядженнях, переважно на Близькому Сході. Деякий час писав для Івано-франківської газети "Галичина" і київського "Слова", тепер дописує до тижневика «Коломийські вісти». В останні роки був заступником головного редактора швейцарської (німецькомовної) газети "Schwiezerziet". Зараз - вільний журналіст, пише для швейцарсько-німецької та німецької преси, зокрема берлінського тижневика "Junge Freiheit". Автор книги сатири і гуморесок "Quo imus?"

Любомир Винник - член Союзу журналістів Швейцарії та Міжнародної Федерації журналістів. Нагороджений Золотою медаллю Європи за досягнення в мистецтві. Мав 56 національних та інтернаціональних індивідуальних виставок живопису, карикатури, колажів, рисунків, фотографій. Його численні художні праці прикрашають картинні галереї та приватні колекції Європи.

Юрій Атаманюк, [Ятрань](#)